

ORTA ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ
GENEL SEKRETERLİĞİ

DEĞİRMENCİLİK ÜRÜNLERİ

SEKTÖR RAPORU

HAZİRAN- 2010

İÇİNDEKİLER

1) DÜNYA TİCARETİ.....	3
1.1) Dünya İthalatı.....	3
1.2) Dünya İhracatı.....	4
2) TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ VE TİCARETİ.....	6
2.1) Türkiye’nin Üretimi.....	6
2.2) Türkiye’nin İthalatı.....	9
2.3) Türkiye’nin İhracatı.....	10
2.3.1) Buğday Unu.....	11
2.3.2) İrmik	14
3) KAYNAKLAR.....	15

1. DÜNYA TİCARETİ

1.1. DÜNYA İTHALATI

2008 yılında dünya buğday unu ithalatı miktar bazında %7,6 gerileyerek 9,2 milyon ton, değer bazında ise %32,9 oranında artarak 4,5 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Dünyanın en çok buğday unu ithal eden ülkeleri sırasıyla Özbekistan, Brezilya, Endonezya, Irak, Libya, Hollanda, Angola, Tacikistan, ABD ve Afganistan'dır. 2008 yılı buğday unu ithalatında ilk onbeş ülke arasında en fazla artış görülen ülkeler %95,9 ile Özbekistan, %65,9 ile Brezilya ve %62,3 ile Gürcistan olmuştur.

Un imalathanelerinin gelişmiş olduğu ülkeler, daha kaliteli ve standart buğdayları ithal ederek un üretimi yapmaktadır. Un sanayileri gelişmiş ve un üretim verimi yüksek olan ülkelerin başında Fransa, İngiltere ve buğday üretimi düşük olmasına rağmen Japonya gelmektedir. Buğday üretimi 800 bin ton civarında olan Japonya 5,6 milyon ton buğday ithal ederek 4,4 milyon ton un üretmektedir.

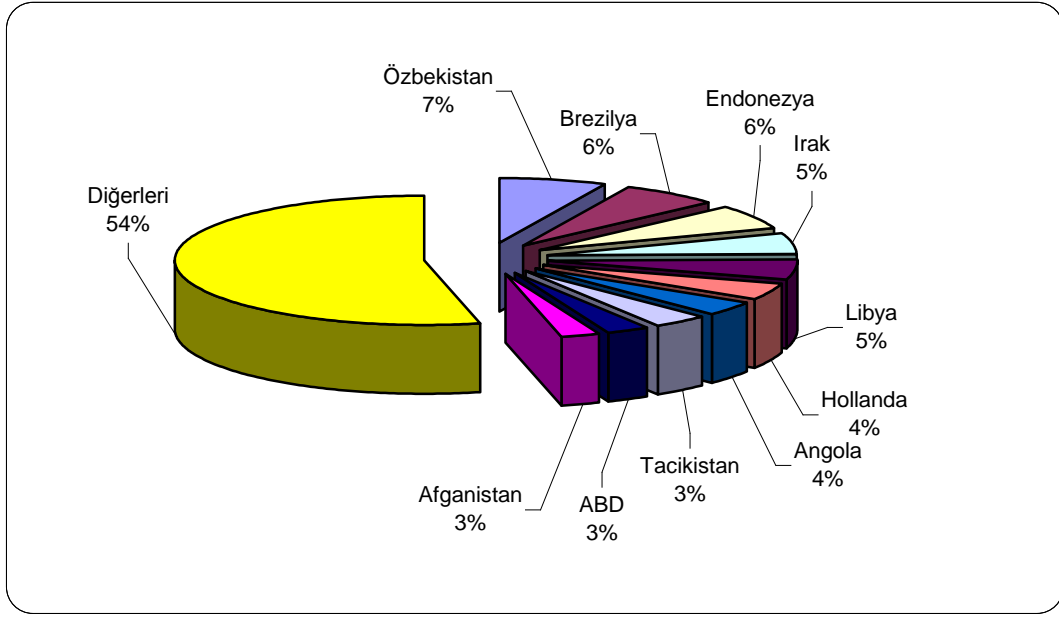
Tablo 1.1.1: Başlıca Buğday Unu İthalatçısı Ülkeler – Miktar (Ton) =M, Değer (1000\$)=D

Sıra	Ülkeler	2006			2007			2008			2008 PAY (%)
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	
1	Özbekistan	454.951	71.610	157,4	750.185	160.629	214,1	766.071	314.700	410,8	7,0
2	Brezilya	135.671	31.041	228,8	625.736	175.866	281,1	682.258	291.833	427,7	6,5
3	Endonezya	537.004	143.110	266,5	580.937	180.317	310,4	532.447	271.263	509,5	6,0
4	Irak	566.506	124.669	220,1	538.610	174.110	323,3	475.249	243.874	513,1	5,4
5	Libya	629.870	159.305	252,9	566.218	240.432	424,6	391.608	222.674	568,6	4,9
6	Hollanda	297.078	86.556	291,4	329.572	127.389	386,5	357.320	187.065	523,5	4,1
7	Angola	362.337	91.547	252,7	327.871	122.624	374,0	347.129	169.243	487,6	3,7
8	Tacikistan	396.949	52.140	131,4	524.181	101.117	192,9	525.147	152.922	291,2	3,4
9	ABD	202.046	83.010	410,8	173.468	88.611	510,8	288.951	133.059	460,5	2,9
10	Afganistan	-	-	-	-	-	-	332.300	115.600	347,9	2,6
11	Fransa	155.504	54.844	352,7	155.142	79.547	512,7	180.000	113.802	632,2	2,5
12	Belçika	172.965	49.325	285,2	157.112	67.827	431,7	181.340	99.240	547,3	2,2
13	Bolivya	154.884	33.187	214,3	229.331	67.719	295,3	198.942	98.047	492,8	2,2
14	Hong Kong	179.050	64.701	361,4	189.931	73.460	386,8	182.778	95.046	520,0	2,1
15	Gürcistan	110.364	29.748	269,5	126.591	45.897	362,6	163.693	74.490	455,1	1,6
	Diğerleri	4.563.446	1.236.255	271	4.717.115	1.696.064	360	3.622.923	1.938.216	535,0	42,9
	Toplam	8.918.625	2.311.048	259,1	9.992.000	3.401.609	340,4	9.228.156	4.521.074	489,9	100,0

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

*Birim Fiyat (\$/ton)

Grafik 1.1.1:Dünya Buğday Unu İthalatındaki Önemli Ülkelerin Payları (%)

Akdeniz ülkelerinin buğday unu ithalat talebi, bu ülkelerin kendi un fabrikalarının kapasitelerini artırmaları sonucunda düşmektedir. Özellikle 1990'lı yılların başlarında bir milyon ton civarında ithalat ile dünyanın en büyük un ithalatçılarından biri olan Cezayir, ihtiyacını karşılamak için yurt içi üretimini artırmış ve 2006 yılında sadece 420 ton buğday unu ithal etmiştir.

Fabrika kapasitelerinin artırılmasının yanı sıra un ticaretini etkileyen diğer bir etmen ise un ithalat sektörünün giderek özelleştirilmesidir. Bunun anlamı, ithalat talebinin artık büyük ve devlet kuruluşları yerine çoğunlukla küçük ve kalite bilincine sahip alıcılardan geleceğidir. Örneğin dünyanın en büyük alıcılarından biri olan Yemen, un ithalatı üzerindeki devlet müdahalesini kaldırarak ithalatı özel sektöre bırakmıştır.

1.2 DÜNYA İHRACATI

2008 yılı Dünya buğday unu ihracatı miktar bazında %4,7 gerileyerek 9,8 milyon ton, değer bazında ise %43,1 artarak 4,9 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Dünya buğday unu ihracatında en önemli ülkeler Avrupa ve Asya ülkeleridir. 2008 yılı verilerine göre en büyük ihracatçılar sırasıyla Kazakistan, Türkiye, Arjantin, Belçika, Fransa, Almanya ve Rusya Federasyonu olmuştur.

Türkiye 2008 yılında dünya buğday unu ihracatından değer bazında %12,5 pay alarak, Kazakistan'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 1.2.1: Başlıca Buğday Unu İhracatçısı Ülkeler – Miktar (Ton) =M, Değer (1000\$)=D

Sıra	Ülkeler	2006			2007			2008			2008 PAY (%)
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	
1	Kazakistan	1.122.440	172.344	153,5	1.454.233	339.122	233,2	1.800.489	849.228	471,7	17,2
2	Türkiye	1.250.115	272.850	218,3	1.216.893	424.486	348,8	1.211.937	617.572	509,6	12,5
3	Arjantin	152.813	35.006	229,1	876.490	250.082	285,3	986.198	435.452	441,5	8,8
4	Belçika	665.184	190.433	286,3	696.692	276.316	396,6	699.345	386.580	552,8	7,8
5	Fransa	646.713	177.986	275,2	614.214	242.549	394,9	678.551	359.897	530,4	7,3
6	Almanya	577.892	160.319	277,4	506.895	200.411	395,4	523.131	295.991	565,8	6,0
7	Rusya Fed.	188.370	43.615	231,5	274.063	92.444	337,3	448.064	197.579	441,0	4,0
8	ABD	155.506	51.293	329,8	324.760	125.942	387,8	368.527	137.254	372,4	2,8
9	Canada	223.430	88.051	394,1	201.353	96.009	476,8	168.523	133.239	790,6	2,7
10	BAE	149.483	47.341	316,7	113.103	38.115	337,0	188.006	121.337	645,4	2,5
11	Ukrayna	10.526	2.264	215,1	87.574	29.685	339,0	260.301	119.034	457,3	2,4
12	Avustralya	225.420	64.105	284,4	201.848	74.573	369,5	191.894	108.740	566,7	2,2
13	İngiltere	115.467	42.404	367,2	135.696	70.581	520,1	136.483	103.844	760,9	2,1
14	Hollanda	268.081	75.628	282,1	115.044	52.311	454,7	153.451	80.801	526,6	1,6
15	Japonya	290.029	67.849	233,9	255.403	65.740	257,4	187.060	80.317	429,4	1,6
	Diğerleri	2.827.751	753.890	266,6	3.164.065	1.080.327	341,4	1.755.099	921.217	524,9	18,6
	Toplam	8.869.220	2.245.378	253,2	10.238.326	3.458.693	337,8	9.757.059	4.948.082	507,1	100,0

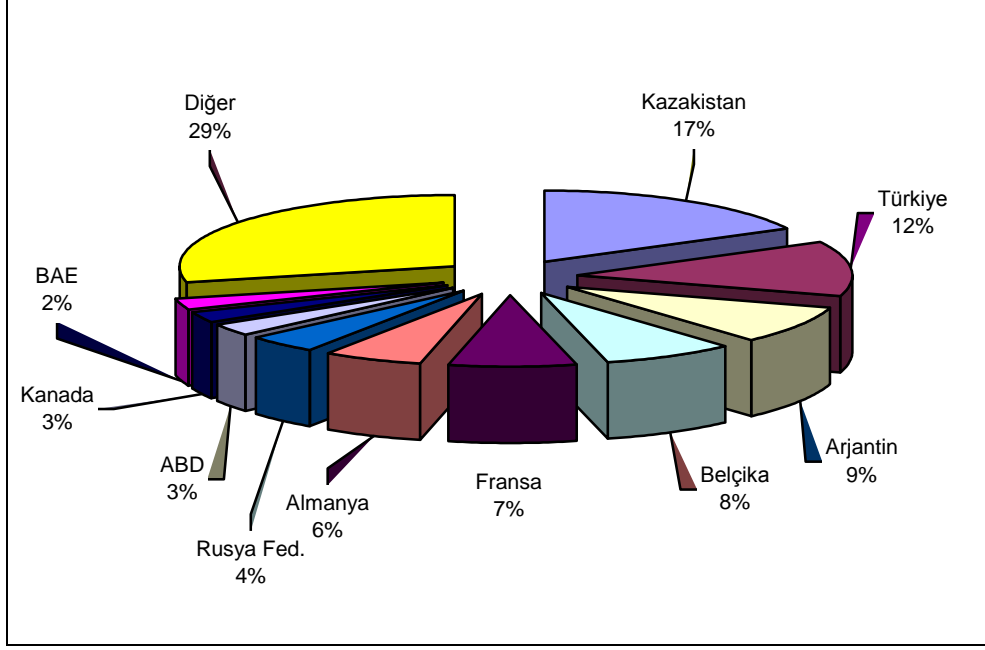
Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

* Birim Fiyat (\$/ton)

2008 yılı buğday unu ihracatında ilk on beş ülke arasında en fazla artış görülen ülkeler %301 ile Ukrayna, %218,3 ile Birleşik Arap Emirlikleri ve %150,4 ile Kazakistan olmuştur.

Dünya buğday unu ticareti, iklim koşulları, ürün hastalıkları ve dış ticaret politikalarına göre değişmektedir. 1995 yılında ABD'de fungus hastalığı nedeniyle 21 ülkeye yaptığı ihracatını durdurma kararı almıştır. Bu gelişme, Çin, Brezilya, Arjantin ve Türkiye gibi ABD'den buğday ithal eden ülkeleri başka pazarlara yöneltmiştir. Buğday unu alıcılarının önemli bir kısmı az gelişmiş ülkelerdir. Bu ülkelere buğday unu ihraç edebilmek için takas yöntemi ve uzun vadeli teşvik ve ödeme sistemi uygulanmaktadır.

Grafik 1.2.1: Dünya Buğday Unu İhracatındaki Önemli Ülkelerin Payları (%)

2. TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ VE TİCARETİ

2.1 TÜRKİYE’NİN ÜRETİMİ

İnsan beslenmesinde temel gıda maddesi olan buğday, en çok üretilen tahıl ürünüdür. Buğday una dönüştürülürken,

- yabancı maddelerden ayrılması,
- tavlama,
- valsler arasında öğütme,
- elekleme ile buğdayın endosperminin kepekten ayrılması

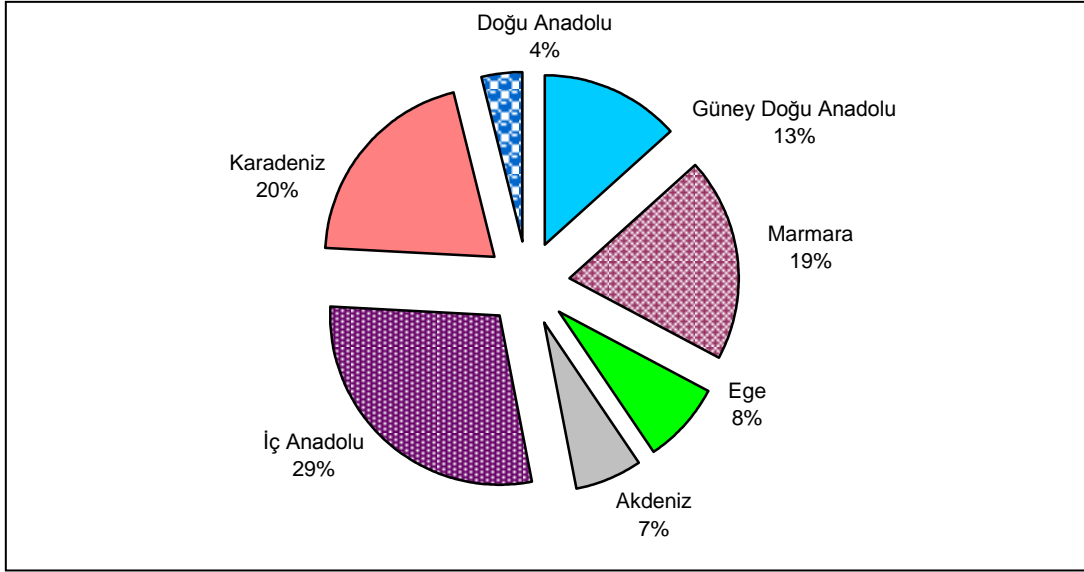
aşamalarından geçirilmektedir. Gelişmiş un fabrikalarında öğütme işlemi valslerle yapılmaktadır. Fabrikalar dışında küçük işletmelerde halen değirmencilik sistemi uygulanmaktadır. Un imalinde depolama, temizleme, kalite ve standart önem kazanmaktadır. Öğütmeye hazırlanan buğdayın tane sertliği ve homojen olması hem standardizasyon hem de kaliteyi artırma bakımından dikkate alınmaktadır.

Ülkemiz genelinde üretimi yapılan buğday, çok büyük üretici kitlesine sahip olması ve nüfusun çoğunluğu için temel gıda maddesini oluşturması bakımından oldukça önemlidir. Ülkemizde ekim yapılan 16,5 milyon hektar tarla alanının 12 milyon hektarında (%72,8) tahıl yetiştirilmektedir.

Un ve unlu mamuller sektöründe ürün çeşitliliği hakim olup, ağırlık buğday unu, bisküvi ve makarnadır. Şehirleşmenin hızlı bir şekilde artması, kadınların iş yaşamında daha fazla yer almaya başlaması, zaman azlığı vb. nedenler işlenmiş tarım ürünleri tüketiminin artmasına neden olmaktadır. Bu durum, üretimi ve dolayısıyla iç tüketimi artırırken, dış ticaretin de yaygınlaşması gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Son yıllarda buğday veriminde artış olmasına rağmen üretim, nüfus artışına bağlı olarak artan talebi karşılayacak düzeyde görünmemektedir. 1993 yılında buğday üretimi 21 milyon ton iken 1994 yılındaki iklim koşullarının uygun gitmemesi buğday üretimini yaklaşık %17 oranında düşürmüştür. 1995 yılında buğday ekim alanları 1994 yılına göre yaklaşık %4 oranında azalmıştır. Bu azalmanın önemli bir kısmı Adana, Konya, Ankara, Kayseri ve Diyarbakır illerimizde olmuştur. Ekim alanındaki azalışa rağmen 1995 yılında buğday rekoltesi 18 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 1996 yılında buğday ekim alanı bir önceki yıla göre 50 bin hektar (%0,5) düşmüş, üretim ise bir önceki yıla göre %2,8 oranında artarak 18,5 milyon ton olmuştur. 1997 yılında hava koşullarının uygun olması sonucunda üretim bir miktar artmıştır. 1998 yılında buğday verimindeki artış ve uygun hava koşulları üretimin 21 milyon tona yükselmesine neden olmuştur. 2005 yılında buğday üretimi 21,5 milyon ton olurken, 2006 yılında 20 milyon tona, 2007 yılında ise yaşanan şiddetli kuraklık nedeniyle üretim 17,3 milyon ton'a gerilemiştir. 2008 yılında üretim 17,8 milyon tona çıkmıştır. 2009 yılında ise özellikle son aylarda görülen kuvvetli sağanak yağışlar Türkiye'de ve özellikle İç Anadolu'da, iyi oranda toprak nemi sağlamıştır. Bu nedenle üretiminin artarak 20,6 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir.

Grafik 2.1.1.1:Un Fabrikalarının Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu

Ülkemizde hemen hemen her ilde buğday unu fabrikası bulunmaktadır. 1997 yılında 719 olan un fabrikası sayısı Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu verilerine göre şu anda 897'dir. Bu fabrikaların 715'i aktif durumdadır. Toplam vals sayısı 7.073 olup en çok değirmen olan il ise Konya'dır. Yıllık üretim kapasitesinin 31 milyon ton olduğu tahmin edilen un sanayiinde ortalama kapasite kullanımını %45 civarındadır. Yıllık dünya buğday unu ithalatının yaklaşık 9 milyon ton olduğu göz önüne alındığında ülkemizdeki üretimin önemi ortaya çıkmaktadır. Türkiye'nin kişi başına buğday tüketimi 165 kg.dır.

2005 yılı gerçekleşme tahminlerine göre toplam un ve unlu mamuller sanayi üretiminin %43'ünü buğday unu ve irmik, %37'sini ekmek üretimi oluşturmaktadır. Türkiye'de yılda ortalama 11 milyon ton buğday unu üretilmektedir.

17 Şubat 1999 tarih ve 23614 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Türk Gıda Kodeksi Buğday Unu Tebliği (Tebliğ No:99/1) ile buğday ununun özellikleri belirlenerek 3 Haziran 1985 tarih ve 18773 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan TS 4500 Buğday unu standardı yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni Tebliğ *Triticum aestivum*, *Triticum compactum* ve *Triticum durum* buğdaylarından elde edilen buğday unlarını kapsamaktadır. Ürünlerin tanımları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- a) *Buğday Unu*: Yabancı maddelerden temizlenmiş ve tavllanmış buğdayların tekniğine uygun olarak öğütülmesiyle elde edilen üründür. Buğday unları ekmeklik ve özel amaçlı olmak üzere iki gruba ayrılır.
- b) *Ekmeklik Un*: Teknolojik özellikleri ekmek yapımına uygun buğdayların öğütülmesiyle elde edilen buğday unudur.
- c) *Özel Amaçlı Un*: Baklava, börek, bisküvi, kek, pasta, yufka, pizza, hamburger, tahıllı ekmek gibi direkt tüketilen ürünlerin ve katkıları, özel işlem görmüş unlar ve irmik altı unu gibi amaca yönelik mamullerin yapımına uygun buğday unudur.

Un fabrikaları buğday temininde çoğunlukla TMO, ithalat ve üretici-tüccar seçeneğini kullanmaktadır. Buğday temininde ithalat payının yüksek olması, hammadde temininde yaşanan sıkıntıyı ortaya koymaktadır. Yurt içinde üretilen buğday kalitesinin istenilen düzeyde olmaması da ithalatı artıran bir nedendir.

Geçmiş yıllarda bazı ürünlerde uygulanan sözleşmeli çiftçilik uygulamasının buğdayı da kapsamı buğday unu üreticileri tarafından uygun görülmektedir. Üretimde oluşan risk ve belirsizliklerin azaltılması için alınacak önlemlerden biri olan sözleşmeli çiftçilik uygulamasının yaygınlaştırılması, desteklenen görüşler arasındadır.

2.2 TÜRKİYE’NİN İTHALATI

Dünya un ihracatında üçüncü sırada yer alan Türkiye, un ithali yerine buğday ithal etmekte ve ithal buğdaydan un üretimi yapmaktadır.

Buğday unu ithalatı yok denecek kadar azdır. 2008 verilerine göre sadece 1 ton un ithali yapılırken, 2009 yılında 3.111 ton ithalat gerçekleşmiştir. 2010 yılı Ocak-Nisan döneminde ise 17 ton seviyesinde buğday unu ithalatı gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.2.1: Ürünler İtibariyle Değirmencilik Ürünleri İthalatı Miktar (Ton) =M, Değer (1000\$)=D

GTİP	Ürünler	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)		
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*
1101	Buğday Unu	1	4	3.309	3.111	1.382	444	17	7	414
1102	Diğer Hub. Unları	55	99	1.795	22	88	4.033	33	54	1.670
1103	Hub.Parç.Kaba Unlar ve Pelletler	917	541	591	16	41	2.652	15	36	2.425
1104	Diğer Şek.İşl.Hub.Tan.	3.226	2.023	627	23.867	9.087	381	15.060	6.330	420
	Diğerleri	22.971	22.564	982	26.395	23.329	884	9.742	8.325	855
	TOPLAM	27.171	25.232	929	53.410	33.926	635	24.866	14.752	593

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

Son yıllarda buğday üretiminin azalması ve üretimin iç piyasa ihtiyaçlarını karşılamada kullanılması buğday ihracatının azalmasına ve ithalatın artmasına neden olmuştur. Özellikle 1993 yılında buğday ihracatımız bir önceki yıla oranla %77 azalmıştır. Aynı yıl ithalat, üretimdeki azalmaya bağlı olarak 13 kat artmıştır. Buğday ithalatında artışı yıllar içinde devam etmiş ve 2008 yılında 3,7 milyon ton seviyesine ulaşmış ve 2009 yılında 3,4 milyon ton olmuştur. Buğday ithalatı sadece üretimin yetersizliği nedeniyle değil aynı zamanda kaliteli buğday ihtiyacı nedeniyle de yapılmaktadır. Ekmeklik buğday ithalatı çoğunlukla Rusya Federasyonu, Almanya, Kazakistan, Ukrayna, Litvanya, Moldova, Macaristan, Bulgaristan, ABD ve Letonya'dan, makarnalık buğday ithalatı ise Yunanistan, Kanada, İspanya, Fransa, Kazakistan ve İtalya'dan yapılmaktadır.

2.3 TÜRKİYE'NİN İHRACATI

2008 yılı itibariyle 715,7 milyon \$ değerinde değirmencilik ürünleri ihracatı gerçekleştirilmiştir. 2009 yılında ihracat değer bazında %7 düşerek 665,7 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Ocak-Nisan 2010 döneminde 203,4 milyon \$ seviyesinde değirmencilik ürünleri ihracatı gerçekleştirilirken, söz konusu ihracatın %83'ü buğday ununa aittir.

Tablo 2.3.1: Ürünler İtibariyle Değirmencilik Ürünleri İhracatı Miktar (Ton) =M, Değer (1000\$)=D

GTİP	Ürünler	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)		
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*
1101	Buğday Unu	1.213.278	617.976	509	1.806.858	581.471	322	582.193	168.873	290
1102	Diğer Hub. Unları	643	770	1.197	760	971	1.277	131	201	1.532
1103	Hub.Parç.Kaba Unlar ve Pelletler	61.422	39.982	651	66.635	30.695	461	41.493	15.160	365
1104	Diğer Şek. İşl.Hub.Tan.	10.080	8.085	802	31.723	13.688	431	12.757	4.638	364
	Diğerleri	20.994	48.844	2.327	16.507	38.920	2.358	7.607	14.496	1.906
	TOPLAM	1.306.417	715.656	548	1.922.483	665.744	346	644.182	203.368	316

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

2.3.1 BUĞDAY UNU

2003-2005 döneminde buğday üretimindeki artış buğday unu ihracatına da yansımış ve un ihracatı 2003 yılında %60, 2004 yılında %77 ve 2005 yılında ise %116 oranında artış göstermiştir.

2004 yılında 197 milyon \$ olan buğday unu ihracatı 2005 yılında %116 oranında artarak 426 milyon \$ olmuştur. Bu ihracat değeri ile Türkiye dünya buğday unu ihracatında AB'den sonra ikinci sırada yer almış, ülkeler bazında ise ilk sıraya yükselmiştir. İhracatımızda en önemli ülkeler Irak, Libya, Sri Lanka, Pakistan¹, Gürcistan, Endonezya ve Eritre olmuştur. 2006 yılında buğday unu ihracatı buğday temininde yaşanan sorunlar neticesinde %36 oranında düşerek 273 milyon \$'a gerilemiştir. 2007 yılında ise ihracat fiyatlardaki artış sonucunda miktarda azalırken değerinde %56 artarak 424 milyon \$ değerinde gerçekleşmiştir. İhracatta en önemli ülkeler Irak, Libya, Endonezya, Eritre, İsrail, Küba ve Mauritius olmuştur.

¹ Pakistan'a yapılan ihracatın tamamı, söz konusu ülkede yaşanan deprem nedeniyle Türk Kızılay'ı tarafından hibe edilen buğday ununu kapsamaktadır.

Tablo 2.3.1.2:Ülkeler İtibariyle Buğday Unu İhracatımız Miktar (Ton) =M, Değer (1000\$)=D

Sıra	Ülkeler	2008			2009			2010 (Ocak-Nisan)			2008-09
		M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	M	D	B.F.*	Değ. (%)
1	Irak	442.421	230.628	521	790.731	279.914	354	237.076	74.954	316	21,4
2	Endonezya	248.743	118.862	478	443.063	123.434	279	112.708	28.543	253	3,8
3	Filipinler	30.577	13.088	428	103.518	30.045	290	54.794	14.022	256	129,6
4	Sudan	66.893	34.046	509	67.628	20.973	310	26.915	9.020	335	-38,4
5	Libya	171.764	99.835	581	48.999	19.227	392	362	111	308	-80,7
6	İsrail	43.604	19.737	453	54.155	14.345	265	8.897	2.414	271	-27,3
7	Angola	22.524	10.832	481	28.691	9.834	343	0	0	-	-9,2
8	Tayland	18.290	9.038	494	29.663	9.809	331	9.737	2.891	297	8,5
9	Güney Kore Cum.	3.261	1.576	483	19.534	6.643	340	8.904	2.996	336	321,5
10	B.A.E.	17.256	8.708	505	19.563	5.855	299	5.893	1.712	290	-32,8
11	Gambiya	7.791	3.572	458	20.341	5.772	284	14.113	3.424	243	61,6
12	Filistin (Gazze)	3.874	1.888	487	13.420	5.056	377	9.465	2.816	298	167,8
13	Ürdün	2.841	1.378	485	17.741	4.875	275	2.650	762	287	253,7
14	Madagaskar	240	108	450	14.811	4.299	290	15.884	4.247	267	3880,2
15	Maldiv Adalari	0	0	-	11.672	3.821	327	2.909	1.030	354	-
	AB-27	1.423	720	506	221	163	738	117	73	624	-77,4
	Diğerleri	133.200	64.681	486	123.328	37.571	305	71.889	19.931	277	-41,9
	TOPLAM	1.213.278	617.976	509	1.806.858	581.471	322	582.193	168.873	290	-5,9

Kaynak: TÜİK

* Birim Fiyat (\$/ton)

2009 yılında miktar bazında %49 artarak 1,8 milyon ton seviyesinde gerçekleşen buğday unu ihracatımız değer bazında ise uluslar arası piyasalardaki fiyatların gerilemesi sonucunda %6 gerileyerek 581 milyon \$ seviyesine düşmüştür. 2009 yılı itibari ile ihracatta en önemli ülkeler sırasıyla Irak, Endonezya, Filipinler, Sudan, Libya, İsrail, Angola ve Tayland olmuştur. İhracatta en önemli artışlar ise 40 kat ile Madagaskar'a, %322 ile Güney Kore'ye ve %254 ile Ürdün'e yönelik olarak gerçekleşirken, Libya, Sudan, Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail ve Angola'ya yönelik ihracatta düşüş yaşanmıştır.

2010 yılı Ocak-Nisan döneminde 582,2 bin ton ve 168,9 milyon \$ seviyesinde buğday unu ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Kapasitesi yüksek olan buğday unu sektörü, kaliteli buğday ihtiyacını dünya fiyatlarından karşılayabildiği ölçüde dünya un ihracatında önemli bir konuma sahip olmaktadır. Türk buğday unu, dünya standartlarında ve kaliteli olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizin un ihracatı için en uygun pazarlar Libya, Tunus, Fas, Cezayir ve Mısır gibi Kuzey Afrika ülkeleri, Irak, Suriye, Yemen ve Ürdün gibi Orta Doğu ülkeleri, Bağımsız Devletler Topluluğu ve Uzak Doğu ülkeleridir.

Tablo 2.3.1.1: Türkiye'nin Buğday Unu İhracatı

YIL	Miktar (Ton)	Değer (1.000 \$)	Birim Fiyat (\$/Ton)	Değişim (%)
1995	618.790	137.542	222	
1996	551.355	166.808	303	21,3
1997	844.111	253.629	300	52,0
1998	344.371	90.076	262	-64,5
1999	219.802	40.374	184	-55,2
2000	358.062	64.681	181	60,2
2001	171.841	30.887	180	-52,2
2002	253.245	47.608	188	54,1
2003	593.365	111.482	188	134,2
2004	786.055	197.487	251	77,1
2005	1.980.054	426.152	215	115,8
2006	1.250.115	272.850	218	-36,0
2007	1.216.893	424.486	349	55,6
2008	1.213.278	617.975	509	45,6
2009	1.806.858	581.471	322	-5,9
2009*	529.579	176.066	332	
2010*	582.193	168.873	290	-4,1

*Ocak-Nisan dönemi
Kaynak: TÜİK

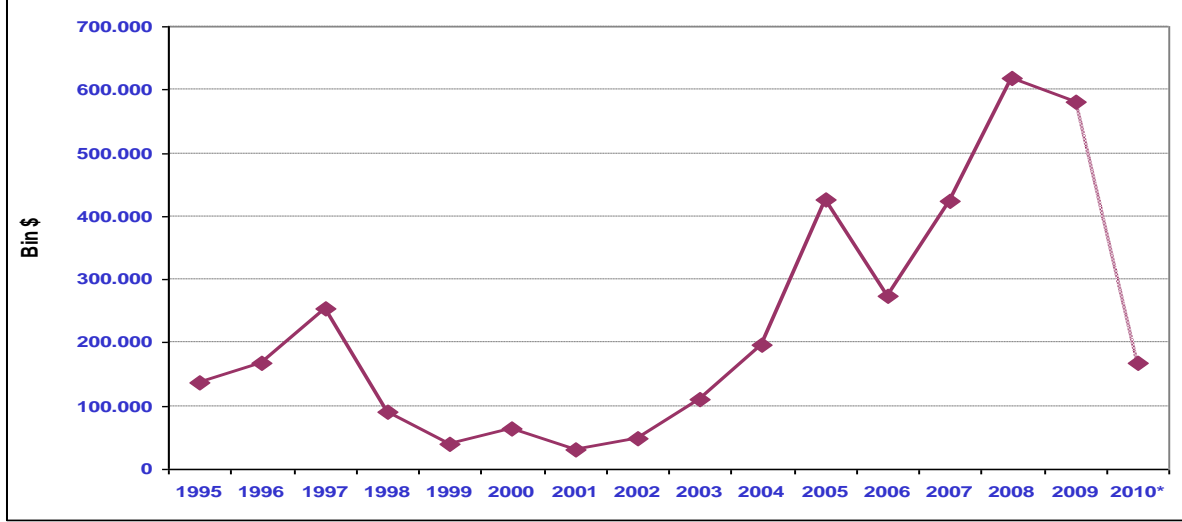
2009 ve 2010 yılları için hedef pazar olarak görülen Birleşik Arap Emirlikleri, Güney Kore, Tayland, Umman, Filipinler ve Vietnam'a yönelik pazar çalışmaları yapılmaktadır.

Buğday unu sektörümüzün, yoğun destek gören AB ülkeleriyle rekabet etmesi oldukça zordur. Un üretim maliyetlerindeki artış fiyatlara da yansımakta ve AB ile rekabet etmemizi zorlaştırmaktadır. Türkiye'nin son yıllarda buğday ithalatı, üretim artışının yetersiz oluşu, kaliteli buğday üretilmemesi, ürün hastalıklarının önlenememesi, un depolama ve korunmasındaki yetersizlikler nedeniyle artmaktadır.

Buğday unu ihracat performansını etkileyen etmenlerin başında ucuz ve kaliteli buğday temini gelmektedir. Dünya fiyatlarının üzerinde olan buğday fiyatları ile rekabet etmek

güçleşmektedir. Bu itibarla, Dahilde İşleme Rejimi kapsamında un ihracatı ön gören projeler için ihtiyaç duyulan buğdayın dünya fiyatlarından temin edilebilmesine imkan sağlamak amacıyla Dahilde İşleme İzin Belgesi düzenlenmektedir.

Grafik 2.3.1.1: Türkiye'nin Buğday Unu İhracatı

* Ocak-Nisan

2.3.2 İRMİK

Tablo 2.3.2.1: Türkiye'nin İrmik İhracatı

Yıl	Miktar	Değer
	(Ton)	(1.000 \$)
1997	19.822	8.762
1998	20.996	9.013
1999	21.379	7.636
2000	18.092	5.051
2001	12.983	3.236
2002	18.619	4.879
2003	12.648	4.337
2004	17.634	5.912
2005	19.418	5.865
2006	21.361	7.014
2007	28.572	15.237
2008	27.166	23.088
2009	30.956	15.148
2010*	20.747	8.276

*Ocak-Nisan dönemi

Kaynak: TÜİK

Değirmencilik ürünleri ihracatında diğere önemli ürün ise irmiktir. İrmik ihracatı 2009 yılında miktar bazında %14 oranında artış göstererek 31 bin ton, değer bazında ise %34,4 düşüş göstererek 15 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

2008 yılında 850 \$/ton olan irmik ihraç birim fiyatı 2009 yılında 489 \$/ton seviyesine düşmüştür. 2010 yılı Ocak-Nisan ortalama irmik ihraç birim fiyatı ise 399 \$/ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

5. KAYNAKLAR:

- ✓ DPT
- ✓ FAOSTAT
- ✓ Kobi Finans Bilgi Merkezi, www.kobifinans.com.tr
- ✓ TÜİK Verileri
- ✓ Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu
- ✓ Hububat Bülteni, Mayıs/2009, TMO
- ✓ Hububat Sektör Raporu, 2009, OAİB